

R. Szabó István*

Ökumené Doktori Iskola, Babeş–Bolyai Tudományegyetem

Önbántalmazás és addikció a történelemben és a mai kultúrában

1. Kultikus önbántalmazás az ókorban

Az emberi történelem legkorábbi írott forrásai is beszámolnak olyan vallási gyakorlatokról, amelyekben a szerhasználat és az önsértés a rituális cselekmény részét képezte. Önsértésen itt azt értem, amit az angol terminus technicus határoz meg: Non-Suicidal Self-Infury Disorder (NSSID), azaz „öngyilkossági szándék nélküli önsértészavar”.

Hérodotosz történész számol be arról, hogy a XXVI. dinasztiát megalapító I. Pszammetik (Psammetichus) fáraó uralkodásának idején (Kr. e. 664–610) olyan kariánok is részt vettek az akkori fővárosban, Bubasztiszban tartott Ozirisz-ünnepségeken, akik zsoldosként szolgáltak Egyiptomban, és ezeken az alkalmakon késsel hasították fel homlokukat. Hérodotosz tudni véli, hogy a karián zsoldosok ezzel kívánták láthatóvá tenni etnikai hovatartozásukat. Liviu Mihail Iancu említést tesz arról, hogy két memphisi sztélé, amely a Kr. e. 6. század közepéről maradt fenn, arról tudósít, hogy az ott élő karián férfiak a gyász jeleként arcukat pengével vagy fegyverrel összevagdosták.¹

Időben kissé közelebb, térben pedig kissé keletebbre jőve, a síták egy része úgy azonosul Husszein ibn Ali imám 680-ban történt meggyilkolásával, hogy megvagdossák homlokukat, illetve lánccal vagy pengés ostorral ütlegetik saját hátukat.² A 6–10. század között hasonló szokás volt gyakorlatban a zoroasztriánusok között, akik Siyāwuš mitológiai hercegük halálára emlékeztek ilyen módon, de az

* R. Szabó István (Szászrégen, 1967) 1995-ben szerzett vallásstanári oklevelet a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Református Tanárképző Karán, lelkészi oklevelet pedig 2005-ben a révkomáromi Selye János Egyetem Református Teológiai Karán. Lelkészsé 2007-ben szentelték a Szlovákiai Keresztyén Református Egyház rimaszombati zsinati ülésén. Jelenleg az Erdélyi Református Egyházkerület által támogatott Bonus Pastor Alapítvány magyarórdi Terápiás Otthonának lelkésze. 2021 óta a BBTE Református Tanárképző és Zeneművészeti Kara és Római Katolikus Teológia Kara által működtetett Ökumené Doktori Iskola hallgatója. Kutatási területe: szenvedélybetegség és családtagjaik gyülekezeti felkarolása és gondozása. E-mail címe: r.sz.istvan@gmail.com.

¹ Iancu, Liviu Mihail: Self-mutilation, Multiculturalism and Hybridity. Herodotos on the Karians in Egypt (Hdt. 2.61.2). In: *Anatolia Antiqua* XXV (2017), (57–67) 57–58.

² Ld. Daryae, T. – Malekzadeh, S.: The Performance of Pain and Remembrance in Late Antique Iran. In: *The Silk Road* 12 (2014), 57–64. Vö. Iancu, Liviu Mihail: *i. m.* 59.

önsértést gyakorolták a gyász jeleként is.³ Egyiptomban a gyászolók kitépték hajtincseiket, mint ahogy Görögországban is élt ez a szokás, illetve megszaggatták ruhájukat, vagy összekarmolták arcukat és mellkasukat.⁴ Frigiában, Kybele istennő tiszteletére, az eksztatikus Attisz-kultuszban, a *dies sanguinis* napján, március 24-én a főpap felvágta alkarjait, vérét az isteneknek szentelte, a papság tagjai pedig éles cserépdarabokkal és késekkel ejtettek sebeket saját testükön, vagy vad zene és tánc ritmusára korbácsolták magukat, vérüket az oltárra fröccsentették, hogy ezzel mintegy elősegítsék Attisz feltámadását. Amikor Kybele szíriai megfelelőjét, Atargatis istennőt ünnepelték Hierapoliszban, sok fiatal férfi nyilvánosan fosztotta meg magát férfiaságától. Ennek előképe Attisz önkasztrációja volt, aki a mítosz szerint mindezt „isteni őrzőségében” tette.⁵

Az önsértéssel és öncsonkítással mint a gyász rituális velejárójával Kánaánban és az ősi Izráelben is találkozunk. Az éneklés és tánc kíséretében kifröccsentett vér a pogány istenség megidézését és segítségének elnyerését szolgálta.⁶ Az Ószövetségben sok helyen olvasunk arról, hogy Izráel népe elhagyta az ő élő Istenét, és pogány istenségeknek hódoltak, illetve hogy átvették a pogány vallások kultuszát és gyakorlatait: gyermekeket áldoztak Moloknak (3Móz 18,21; 20,2–5; 1Kir 11,5.7; 2Kir 23,10; Jer 32,35), vagy az 1Kir 18,28-ban a Baal papjainak rituális önvagdossáról, amelyet istenük megidőzésének kierőszakolása végett alkalmaztak. William Robertson Smith szerint ez utóbbinak a szerepe az úrvacsora szimbolizmusához hasonlítható, és lehet, hogy a holtak és az élők közötti kapcsolat létrehozását célozta meg.⁷

Az ugariti kőtáblák (*Keilschrifttexte aus Ugarit – KTU*) között olvashatjuk, hogy a Baal isten halála miatt gyászoló Él és Anát istenségek azáltal juttatták kifejezésre a veszteségük miatt érzett fájdalmukat, hogy borotvával és késsel ejtettek vágásokat arcukon, állukon, mellkasukon és karjukon. Feltételezhető, hogy ezeket a gyászirítusokat nemcsak Ugaritban gyakorolták, hanem Kánaánban is.⁸ Ennek alátámasztására szolgálhatnak azok a tiltások, amelyeket a Tórában találunk.⁹

³ Daryae, T. – Malekzadeh, S.: *i. m.* 61. Iancu, Liviu Mihail: *i. m.* 59.

⁴ Iancu, Liviu Mihail: *i. m.* 61.

⁵ Uo.

⁶ Uo.

⁷ Ld. Smith, William Robertson: *Lectures on the Religion of the Semites*. First series: The Fundamental Institutions. New ed., rev. throughout by the author. Adam and Charles Black, London 1894, 320–338. Vö. Iancu, Liviu Mihail: *i. m.* 63.

⁸ Ld. KTU 1.5.vi–1.6.i: 1–3a; 1.19.iv: 11, 22. Vö. Iancu, Liviu Mihail: *i. m.* 62

⁹ „Ne nyírátok le halántékokotokról a haját, és ne csúfítsd el a szakállad végét! Ne vagdossátok be testeteket halottért, és ne végezzetek magatokon tetoválást. Én vagyok az ÚR!” (3Móz 19,27–28). „Ne borotválják kopaszra a fejüket, szakálluk szélét ne nyírájk le, és a testüket ne vagdossák be.” (3Móz 21,5) „Ti az Úrnak, a ti Isteneteknek a gyermekei vagytok. Ne vagdossátok hát össze magatokat halottért, a homlokotok fölött se nyírátok kopaszra a fejeteket!” (5Móz 14,1)

John Wesley kortársa, a metodizmus egyik nagy teológusa, Joseph Benson írja az 1Kor 18,28-hoz írt kommentárjában, hogy Plutarkhosz arról számol be a *De Superstitione* című művében, hogy amikor Bellonának, a harc istenőjének papjai áldozatot mutattak be, az áldozati állatot saját vérükkel kenték be. Hérodotosz alapján pedig azt is írja, hogy a perzsa mágusok úgy csillapították a viharokat és szelídítették a szeleket, hogy testükön bemetszéseket ejtettek. Emellett Apuleius-ra hivatkozva jegyzi meg, hogy a szíriai istennő hordozói időnként késsel vagdosták és szúrták magukat.¹⁰ A *De Syria Dea* című könyvében Lukianosz is megemlíti, hogy ezek a vándorpapok a nyilvánosság előtt az istennő iránti odaszánás jeléül ivartalanították magukat.¹¹ Ezek a *gallik* (gallusok, vándorpapok) ettől kezdve női ruhában jártak, és nőkre jellemző szerepeket töltöttek be életük hátralevő részében. Eksztatikus táncokat jártak, hangszereken zenéltek, és így jártak településről településre, nyilvános tereken, piacokon tartott szertartásaikon pedig jósltak és koldultak.

A prófétai irodalomban Jeremiásnál találkozunk a gyász kifejezésének különféle megnyilvánulásával, a zsák felöltésével és hamuba fekvéssel (Jer 4,8; 6,26). A Jer 7,29 a bálványimádás miatti ítéletet és az azt követő gyászt írja le: „Nyírd le hajkoronád, és dobd el, kezdj gyászáradba a hegytetőkön, mert megvetette, eltaszította az ÚR a nemzedéket, amelyre megharagudott!” A nép hűtlenségének és pogány istenekhez való térésének büntetése részeként mélységes gyász borul a választott népre: „Mert ezt mondja az ÚR: Ne menj be gyászolók házába, siratni se menj, részvétet se mutass irántuk! Mert elveszem a békességet ettől a néptől – így szól az ÚR –, a szeretetet és az irgalmat. Meghal ennek az országnak aprajánagyja. Nem temetik el és nem gyászolják meg őket, nem vagdossák össze magukat, és hajukat sem nyírják le értük.” (Jer 16,5–7) A Jer 41,5-ben pedig ezt olvassuk: „nyolcvan ember jött Sikemből, Sílóból és Samáriából levágott szakállal, megszagattott ruhában és bevagdalt testtel”. De Moábot sem kerüli el az ítélet. Abból, ahogyan Moáb éli meg gyászát, szintén arra lehet következtetni, hogy a rituális önvagdosás elmaradhatatlan eleme volt a gyászcselekménynek. „Minden fej kopaszra nyírva, minden szakáll levágva, minden kéz összevagdosva, minden derékon zsákruha. Móábban minden háztetőn és minden téren gyászolnak, mert összetörtem Móábot, mint egy edényt, amely nem kell senkinek – így szól az ÚR.” (Jer 48,37–38) Ezek a példák mind azt igazolják, hogy a kánaáni/izraeli/júdai térségben gyakorlat volt a gyászban a hajlenyírás és az önsértés. Jeremiás próféta

¹⁰ [Joseph] Benson's Commentary of the Old and New Testaments, 1Kings 18:17–18. In: *StudyLight.org. Bible Commentaries*. <https://www.studylight.org/commentaries/eng/rbc/1-kings-18.html> (2026. júl. 11.).

¹¹ *De Syria Dea*, § 51. Ld. Lucian: The Syrian Goddess (De Syria Dea). In: *The Works of Lucian of Samosata*. Translated by Henry Watson Fowler and Francis George Fowler. Oxford 1905. Ld. Topos Text. <https://topostext.org/work/340> (2026. júl. 11.).

könyvének 44. fejezetében arról olvasunk, hogy az Egyiptomban lakó zsidók az ég királynőjének tömjéneznek, és neki mutatnak be áldozatokat. A próféta épp azt veti szemükre, hogy más népek isteneit tisztelik és az azokkal a vallásokkal együtt járó kultuszt gyakorolják, beleértve a rituális önsértést.

1.1. Baal kultusza

Baal¹² a kánaániak által tisztelt isten volt, kultusza pedig kihívást jelentett a bírák és a királyok korában Izráel számára. Herbert Haag szerint Baal a „saját nevet nem viselő istenségek” összefoglaló neve, viszont „Szíriában az egyik legfontosabb istenségnek, az ég urának a tulajdonneve is”. Rokon a babilóniaiak Bél, illetve Márduk nevű istenével, de kultusza elterjedt Egyiptomban is, ahol – akár csak Karthágóban és Ugaritban – Baal-Cefón (észak ura) nével tisztelték.¹³ Ugaritban Yammu és Haddu istenek neve *bʿl*, ez utóbbi később a Baal névvel lett ismert. Babilóniában pedig Marduk kapta a *bēl* nevet.¹⁴ Egyes kánaáni városok megnevezésében is megtaláljuk a Baal nevet (Baal-Gád, Baal-Meod, Baal-Támár stb.) Mivel Izráel, az isteni parancsnak mintegy ellenszegülve, nem irtotta ki a kánaániakat, így a velük való keveredés (5Móz 7,1 skk) teret engedett a vallásuknak, és az őslakosok befolyása alá kerültek.¹⁵ Kánaánon kívül Föníciában, Szíriában és Ugaritban is maradt nyoma a Baal imádatának. Felesége Astarté vagy Astarta, akitől hetven gyereke született. Baal mellett erőteljes kultusza volt Aserának, aki Él istenség felesége, Baal anyja. A termékenység, a vihar, az eső és zivatar, a köd és a harmat istene.¹⁶ Baalt emberi alakban, bikafejű ábrázolták.

¹² A *בעל* szó közfőnévként *úr, tulajdonos, birtokos* jelentéssel bír. Ez utóbbi jelentést jól tükrözik olyan szókapcsolatok, mint a ház ura (Bír 19,22), egy állat, például ökör vagy szamár gazdája (2Móz 21,28; Ézs 1,3), egy asszony ura (2Sám 11,20). Tóth Kálmán: Baal I. In: Bartha Tibor (szerk.): *Keresztyén bibliai lexikon*. I. kötet. A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest 1993, (142–143) 142. A *legyek ura* jelentésű *Baalzebúb* név valószínűleg a *Baal zebúb* – *Baal fejedeleme* megnevezésből ered, „de lehet elírása, félreértése egy filiszteus szónak”. Amikor Ahazja király Ekron város istenét kérdezteti meg, hogy meggyógyul-e, akkor büntetésképpen Illés megjövendőli, hogy nem fog felépülni, hanem meg fog halni (2Kir 1,2–6.15–16). Az Újszövetségben hétszer találkozunk a Βεελζεβούλ névvel (Mt 10,25; 12,24; 12,27; Mk 3,22; Lk 11,15.18.19), az ószövetségi *בעל* *בוב* megfelelőjeként. Az evangéliumokban Βεελζεβούλ a Sátán megjelölésére használt név, aki a démonok, az ördögök fejedelme. Dányi József: Baalzebúb. In: Bartha Tibor (szerk.): *i. m.* 144.

¹³ Haag, Herbert: *Bibliai lexikon*. Ford. Ruzsiczky Éva. Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest 1989, 120.

¹⁴ Koopmans, William T.: *בעל*. In: VanGemeren, William A. (gen. ed.): *New International Dictionary of Old Testament and Exegesis*. Vol. 1. Paternoster Press, Carlisle, Cumbria, UK 1997, (681–683) 682.

¹⁵ Tóth Kálmán: *i. m.* 142.

¹⁶ Millard, Alan: Zeii canaaniti. In: Alexander, Pat (ed.): *Enciclopedia Biblică. Viața și vremurile, mesajul și înțelesurile. Un ghid comprehensiv*. Traducere de Mihaela Mitrofan, Vasile Lup, Adela Pop, Costel Gott, Eugen Zehan. Editura Logos, Cluj 1996, 285.

Mítoszában, akárcsak az ókori Kelet szinte minden vallásában megtalálható a természet elhalásának és újrakeletkezésének valamilyen változata, mint amely a termékenységet adó isten halála és újjáéledése. A próféták mindannyiszor haragosan tiltakoztak, valahányszor Izráel Baálhoz pártolt át, és a Baal-kultusz gyakorlására mint a JHVH-val kötött szövetség megszegésére úgy tekintettek, mint hűtlenségre és házasságtörésre,¹⁷ mivel Izráel férje JHVH,¹⁸ aki féltékeny Isten (Ez 23,25). Baal kultuszához hozzátartoztak a kultikus prostitúcióval együtt járó áldozati ünnepek, a lakomák és az italozások. A 4Móz 25 szerint Baal tisztelete miatt huszonnégyezer ember fizetett életével, mivelhogy Izráel istenének haragja fellángolt népe ellen, amikor Bálám tanácsára Bálák meghívta Izráel fiait a kicsapongással, mulatozással és kultikus paráznasággal együtt járó áldozati lakomára. Később a görög és római írok közül többen is döbbenetüket fejezték ki afelett, hogy a kánaániak vallásgyakorlásához ilyen szélsőséges dolgok kapcsolódtak.¹⁹

Izráel területén sokféle voltak áldozóhalmok, amelyeken Baalnak és feleségének, a Biblia szerint Asérának, a napistennőnek áldoztak.²⁰ A Baal-kultusz akkora hatással volt Izráelre, hogy számos izraeli személynévben is benne van a בַּעַל névelem.²¹ Amikor Aháb, Izráel hetedik királya (Kr. e. 874–853) feleségül vette a föníciai Jézabelt, a királyné magával hozott 850 Baalt és Asérát szolgáló papot és prófétát, és ezzel elkezdődött a JHVH-t szolgáló próféták rendszerszerű üldözése is. Illésnek a Karmel-hegyen kellett bebizonyítania, hogy Baal képtelen esőt és termést adni, mert nincs ehhez ereje, sőt nem is létezik (1Kir 18,20–40). Viszont a próféták, különösen Jeremiás és Hóseás és egyes királyok, mint például Jéhú és Jósias további fellépése ellenére sem szűnt meg a Baal-tisztelet. Ennek majd csak a babiloni száműzetés tudott véget vetni.²²

1.2. Önbántalmazás mint kultikus ráhatási kísérlet az 1Kir 18,28–29-ben

Az 1Kir 18,28–29-ben Baal papjainak kétségbeesett kiáltozásáról olvashatunk, valamint arról is, hogy „szokásuk szerint összevagdosták magukat kardjukkal és dárdájukkal, míg el nem borította őket a vér. Dél elmúltával révületbe estek, egészen az áldozat idejéig, de nem jött válasz: nem felelt és nem figyelt rájuk senki.” Carl Friedrich Keil azt írja erről az 1–2Kir könyveihez készített kommentárjában, hogy a Baal-papok rituáléjának csúcspontja a prófétálás volt, ezért is nevezik őket

¹⁷ Tóth Kálmán: *i. m.* 142–143.

¹⁸ Az Ószövetségben nem kevesebb mint tizenhatszor találkozunk a בַּעַל szóval a házasság összefüggésben. Amikor a próféták (Ézs, Jer, Mal) az Isten és a népe közötti frigyéről beszélnek, ugyanezt a kifejezést használják. Ld. Koopmans, William T.: *i. m.* 682.

¹⁹ Millard, Alan: *Legende despre zei*. In: Alexander, Pat (ed.): *i. m.* 285–286.

²⁰ Tóth Kálmán: *i. m.* 143.

²¹ Uo. ld. még Millard, Alan: *Palatul regal de la Samaria*. In: Alexander, Pat (ed.): *i. m.* 53–54.

²² Clines, David: *Profeții timpurii*. In: Alexander, Pat (ed.): *i. m.* 128–129., ld. még 195. (Ahav).

Baal prófétáinak is. Baal papjai Kármel-hegyi rituáléjának magyarázatánál Keil az ókori írók feljegyzései alapján ismerteti kultikus gyakorlatukat:

„A jelenetet disszonáns üvöltés nyitja meg. Ezután teljes zűrzavarban fejüket a földig hajtva rohagnak vadul ide-oda, miközben mindig körbe-körbe forognak, úgyhogy a kibomlott hajukat a sárban húzzák; majd elkezdik harapdálni a karjukat, és végül kétélű kardokkal, amelyeket szokásuk szerint maguknál hordoznak, vagdossák meg magukat. Ekkor új jelenet kezdődik. Egyikük, aki őrzőgésében felülmúlja a többieket, sóhajokkal és nyögésekkel jóslani kezd. Nyíltan vádolja magát azokért a bűnökért, amelyeket elkövetett, és amelyek miatt most a testének megkorbácsolásával készül vezekelni. Kézbe veszi a csomózott ostort, amelyet a gallik általában magukkal hordoznak, megkorbácsolja a hátát, majd kardokkal megvágja magát, amíg a vér lecsorog megcsónkított testéről.”²³

Miért is vagdosták magukat a Baal papjai? Ennek hátterében az a felfogás áll, hogy az istenek jóindulatát egy számukra tetsző cselekedettel lehet megnyerni, s így testük sanyargatásával és éltető vérük áldozatként való felajánlásával igyekeztek rávenni istenüket, hogy hallgassa meg őket, adjon tüzet az égből, és bizonyítsa az egybegyűlteket előtt, hogy ő az igazi isten. A történet szerint igyekezetük eredménytelen marad. A vérvesztesség elgyengülést, révületet, önkívületi állapotot idézhet elő. Masszív vérvesztesség esetén leesik a vérnyomás, beáll a zavartottság, vagy akár a hallucináció is.²⁴ Ennek egyik oka a hipoxia, amikor az agyba már nem jut elég oxigén, és emiatt nem tud megfelelően működni.

1.3. Az áldozat és a vér jelentősége a JHVH-kultuszban

Izráel népe állatokat (szarvasmarhát, kecskét, kost, bárányt, galambot vagy gerlicét) áldozott Istennek a bűnök terhe alóli feloldozás érdekében (3Móz 1–5), de semmiképpen nem folyamodhatott emberáldozathoz (3Móz 18,21; 20,2–5; 5Móz 12,31; 18,10; Jer 7,31; Jer 19,5; Ez 16,20–21). Az elsőszülöttek mind az Istenéi, viszont népe elsőszülötteinek feláldozása helyett Isten a levítákat választotta el az ő szolgálatára (3Móz 3,11–13). Az engesztelés érdekében maga Isten mondja, hogy szükséges vértnek folynia, azonban az ember áldozati céllal sem onthatja ember véré: „Mert a test lelke a vérben van, és én az oltárra adtam azt nektek, hogy engesztelést szerezzen értetek. Mert a vér a benne levő lélek által szerez engesztelést.” (3Móz 17,11) A 3Móz 1., 3. és 4. fejezetében olvassuk, hogy Áronnak és fiainak miként kell eljárniuk az állatok feláldozása esetében, beleértve azt is, hogy miképpen locsolják a vért az oltárra vagy az oltár alapjához. Amennyiben maga

²³ Keil, Carl Friedrich: *The Books of the Kings*. Clark's Foreign Theological Library, Fourth Series, Vol. XXXIII, T. & T. Clark, Edinburgh 1872, 246–247.

²⁴ Huták Judit: Mi történik, ha néhány liter vért veszítünk? In: *Házipatika*. https://www.hazipatika.com/napi_egeszseg/belgyogyaszat/cikkek/mi_tortenik_ha_nehany_liter_vert_veszitunk (2026. júl. 11.).

a pap vétkezett, akkor így járjon el: „Mártsa a pap az ujját a vérbe, és hintsen a vérből hétszer a szentély kárpitjára az ÚR színe előtt. Azután kenje meg a pap a vérrel az ÚR színe előtt a jó illatú illatáldozat oltárának szarvait a kijelentés sátrában, a bika vérenek többi részét pedig öntse az égőáldozati oltár aljára a kijelentés sátrának bejáratánál.” (3Móz 4,6–7) Miközben JHVH tiltja az emberáldozatot, a pogány kultuszok sokaságában ez bevett szokás volt.

Jonathan Cahn rabbi arról ír *The Return of the Gods* című könyvében, hogy az ókori istenek átmentették magukat a nyugati világba, különösen az Amerikai Egyesült Államokba. Baalnak sikerült eltávolítania az országot Istentől és a keresztény értékrendtől. Istár hozta a szexuális forradalmat, Molok pedig az abortusz törvényes keretekbe foglalásával és széles körű gyakorlásával teljesíti ki a képet,²⁵ és azt állítja, hogy semmi sem változott. Egyebek mellett párhuzamot von az ókori pogány istenségek tiszteletére megölt gyermekek és a mai kultúra között. A szülők egykoron önkéntesen mondtak le gyermekeikről a jó termés és jólét érdekében, és ez most sincs másképpen az abortusz törvények által is támogatott magzatgyilkosságok motivációja esetében sem.²⁶

A jelenkor embere a jólét, a kényelem, a pénz szerelmese, és (ön)megvalósítása érdekében igyekszik áldozatokat hozni. Ez általános társadalmi és kulturális képzet nyújt arról, hogy a mai egocentrizmus minden korábbi kort messze felülmúl. Ennek gyökereit Glynn Harrison az Istentől való elszakadásra, az 1950-es években kezdődő „self-esteem” mozgalom és a „higgy magadban” elv kibontakozására vezeti vissza.²⁷ A nyugati kultúra ott tart, hogy az abortuszt sok helyen az áldott állapot bármelyik szakaszában végre lehet hajtani, mint például Vermont államban vagy az Amerikai Egyesült Államok fővárosában.²⁸ Az eutanázia egyre szélesebb körű törvénybe iktatásával már arra is van példa, hogy akár 1–12 éves gyerekek is részesülhetnek az asszisztált halálnemben.²⁹ Az, ami eredetileg a gyógyíthatatlan betegséggel és elviselhetetlen szenvedéssel küszködő emberek orvosiilag felügyelt halálának elősegítését tűzte ki célul – nem mintha ez rendben lenne –, az most már ott tart, hogy akár gyermekek is, akik nem érzik jól magukat a bőrükben, depressziósak vagy egyéb okot fogalmaznak meg arra, hogy elégük

²⁵ Cahn, Jonathan: *The Return of The Gods*. FrontLine, Lake Mary, Florida 2022, 145–146. (E-book).

²⁶ Uo. 148–149.

²⁷ Harrison, Glynn: *The Big Ego Trip? Finding True Significance in a Culture of Self-esteem*. Intervarsity Press, Nottingham 2013, 13.

²⁸ How to Access an Abortion in Each State. In: *Healthline*. <https://www.healthline.com/health/healthy-sex/how-to-get-legal-abortion-near-me#northeast> (2026. júl. 11.).

²⁹ Moses, Claire: The Netherlands Records Its First Assisted Death of a Child Between 1 and 12. In: *The New York Times*. June 26, 2026. <https://www.nytimes.com/2026/06/26/world/europe/assisted-death-child-netherlands.html> (2026. júl. 11.).

van az életből, jelentkezhettek jogszerűen az eutanáziára. Az LMBTQ+ mozgalom pedig szívesen hivatkozik a már fentebb említett Kybele- és Attisz- kultuszra, amikor férfiak öncsonkítás következtében istenük szolgálatába szegődtek, nőkként éltek, női ruhákban jártak, és női szerepeket töltöttek be.³⁰

A Préd 1,9-cel együtt mondjuk: „nincs semmi új a nap alatt”. Az ókori hitvilágban a jólét, a siker, a jó termés az istenek jókedvének a megnyerésétől függött, ezért az emberek a különféle kultuszok vallásgyakorlata által igyekeztek a maguk oldalára állítani őket. A fő motiváció az éhínség elkerülése vagy megszüntetése, a jó termés, a túlélés, a jólét biztosítása volt.

2. A ma emberének szorongása, szenvedése és kiútkeresése

Az ókori istenek legújabb kori – Jonathan Cahn szavával – „feltámadása” sokat ígért, de amint Glynn Harrison mondja, elképesztően keveset nyújtott. A szabadság, az életed és tested fölötti döntés joga, a jólét ígérete ellenére az utóbbi évtizedekben rendkívüli arányban megnőtt a depresszió, ami világviszonylatban 4% fölötti, azaz több mint 330 millió embert érint,³¹ a mentális betegségek minden 7. embert érintenek, ez mintegy 1,1 milliárd embert jelent;³² 359 milliónyi ember szorong,³³ az emberek mintegy 17%-a legalább egyszer véghez visz valamilyen önbántalmazó tettet élete folyamán;³⁴ évente több mint 720 000 személy követ el öngyilkosságot (a 15–29 év közötti korosztály a legkitettebb, körükben ez a harmadik legelterjedtebb halálok); a droghasználók száma az elmúlt 10 év alatt mintegy 20–34%-kal gyarapodott;³⁵ a viselkedési függőségek aránya a világ felnőtt lakossága körében elérte a 11%-ot, azaz minden 10. ember valami kényszeres cselekedet miatt szenved.³⁶ A mentális betegségekben szenvedő személyeknek mindössze 29%-a fordul szakemberhez, 71%-a kezelés nélkül éli éle-

³⁰ LGBTQ+ History: The Galli. In: *English Heritage*. <https://www.english-heritage.org.uk/learn/histories/lgbtq-history/the-galli/> (2026. júl. 11.).

³¹ Depressive Disorder (Depression). 29 August 2025. In: *World Health Organization*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/depression> (2026. júl. 11.).

³² Mental Disorders. 30 September 2025. In: *World Health Organization*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-disorders> (2026. júl. 11.).

³³ Anxiety Disorder. 8 September 2025. In: *World Health Organization*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/anxiety-disorders> (2026. júl. 11.).

³⁴ Self-Harm Statistics. In: *The Recovery Village*. <https://www.therecoveryvillage.com/mental-health/self-harm/self-harm-statistics/> (2026. júl. 9.).

³⁵ Global Drug Use Reaches Record High as Increasingly Potent Synthetic Drugs Spread. 26 June 2026. In: *United Nations*. <https://news.un.org/en/story/2026/06/1167817> (2026. júl. 9.).

³⁶ Jessica, Miller – Hoffman, Kent S.: Behavioral Addiction Statistics. June 27, 2026. In: *AddictionHelp.com*. <https://www.addictionhelp.com/behavioral-addiction/statistics/> (2026. júl. 9.).

tét.³⁷ A különféle függőségekben szenvedők esetében a terápiára jelentkezők aránya nem haladja meg a 8%-ot, ugyanakkor a British Columbia Egyetem és a Harvard Medical School kutatása alapján a különféle addikciókban szenvedőknek mindössze 6,9%-a részesült hatékony kezelésben.³⁸

2.1. *Az önbántalmazás és mögöttes okai*

Erich Fromm beszél arról, hogy az emberek igyekeznek úgy viselkedni, ahogy azt az adott kultúra és társadalom megköveteli. A terápiás megközelítésben is különbséget tesz az alkalmazkodási készséget növelő és az öntranszcendentáló terápiák között. Ez utóbbi esetben „az emberi lehetőségek optimális kibontakoztatását és az egyéni választások és képességek körének legteljesebb megvalósítását tűzi ki célul”.³⁹

Tremkó Mariann és Lőrincz Jenő Otto Rank egzisztenciálszichológus nézetét idézi, aki szerint az ember „az élet-félelem és a halál-félelem között hanykolódik” az individuáció folyamatában.⁴⁰ Ennek az az oka, hogy a ma embere már nem úgy él közösségben és a társadalomban, mint az előző nemzedékek, hanem hangsúlyosan elidegenedett, egyre inkább elszigetelődik, és magára marad. Ez a folyamat is szenvedéssel jár. Amennyiben a személy történetében fel nem dolgozott traumák vannak, akkor különféle módon igyekszik kezelni önmaga szenvedését. Ez a törekvés áll a szerhasználat vagy viselkedési függőségek kialakulása, az önbántalmazás vagy akár a mások bántásának széles spektruma mögött. A halálfélelem egyik kezelési lehetősége az élet által felkínált lehetőségek és a fejlődés elutasítása. Viszont a kialakult szorongás, a halálfélelem, a szabadság, az elszigetelődés és elmagányosodás, az értelemnélküliség és az ezek által okozott neurózis és mentális betegségek az önsorsrontó élet, az önbántalmazás, sőt el egészen a szuicid gondolatok és tettek mezejére sodorhatja a menekülőt, illetve ennek a kockázatát mindenképpen magában hordozza.⁴¹

³⁷ Wetherby, Sophie – James Calloway: Mental Health Statistics 2026: Global & UK Data. July 7, 2026. In: *Limelight Digital*. <https://www.limelightdigital.co.uk/mental-health-statistics/> (2026. júl. 11.).

³⁸ Only Seven out of 100 People Worldwide Receive Effective Treatment for their Mental Health or Substance-use Disorders. February 5, 2025. In: Centre for Brainhealth. <https://www.centreforbrainhealth.ca/news/only-seven-out-of-100-people-worldwide-receive-effective-treatment-for-their-mental-health-or-substance-use-disorders/> (2026. júl. 11.).

³⁹ Id. Kelemen Gábor: A pszichoterápia és az öngyógyítás spirituális dimenziója. In *Pszichoterápia* 11. (1992/1), 11–20. Vö. Tremkó Mariann – Lőrincz Jenő: Egzisztenciális pszichoterápiás szemlélet szenvedélybetegek Minnesota-programjában. In: Kiss Anna – Farkas Judit – Kapitány-Fövény Máté (szerk.): *Addiktológiai zavarok pszichoterápiája*. Medicina Könyvkiadó, Budapest 2022, (293–313) 304.

⁴⁰ Uo. 300.

⁴¹ Tremkó Mariann – Lőrincz Jenő: *i. m.* 301.

Feltehetjük tehát a kérdést: honnan ered ez a szorongás vagy maga a szenvedés, mi ennek a gyökere? A kérdés megválaszolása komplex feladat, amit teológusok, filozófusok és orvosok igyekeztek definiálni. Van, aki a szenvedést a célok elérhetetlenségéből és az életértelem meg nem találásából fakadó frusztrációval azonosítja.⁴² Friedrich Nietzsche szerint viszont a szenvedést általában nem lehet elviselni: „Ami voltaképp felháborító a szenvedésben, az nem a szenvedés maga, hanem a szenvedés értelmetlensége.”⁴³ Victor E. Frankl ezt a kérdést az általánostól a specifikus és személyes felé mozdítja el, és azt állítja, hogy mindenkinek egyénre szabott küldetése van, így az élet értelmének kérdésére „a felelet [...] nem lehet más, mint az életünkért vállalt felelősség”.⁴⁴ A haláltáborból is túlélő osztrák szakember hisz abban, hogy az embernek megvan az a képessége, hogy „a személyes tragédiát diadallá avathatja, a mély kilátástalanságból pedig páratlan teljesítményt faraghat”,⁴⁵ illetve hogy „a szenvedés megszűnik, mielőtt valamilyen értelmet nyer”.⁴⁶ A logoterápia megteremtője szerint az élet értelmének megtalálásához nem szükségszerű a szenvedés. Ha pedig „elkerülhető lenne a szenvedés, akkor célravezető megszüntetnünk a forrását. [...] Szükségtelenül szenvedni nem hősiesség, hanem mazochizmus.”⁴⁷ Frankl megjegyzi:

„Aki mostanság pszichiáterhez fordul, azok közül sokan régebben egy pap, lelkipásztor vagy rabbi szolgálataival is megelégedtek volna. Újabban viszont a legtöbben elutasítják ezt a fajta vallásos segítséget, és inkább az orvosnak teszik fel a kérdést: Mi értelme van az életnek?”⁴⁸

Illetve hozzátenném: és sokan a pszichológushoz fordulva keresik a választ az élet kisebb-nagyobb kérdéseire.

2.2. *Addiktív magatartás, önbántalmazás, PTSD*

Az addikciók a legtöbb esetben pszichiátriai betegségekkel járnak együtt, és nem mindig egyszerű világosan meghatározni, hogy a szerhasznált váltotta ki a pszichiátriai problémákat vagy pedig fordítva.⁴⁹ Farkas Judith és Demetrovics Zsolt rámutatnak, hogy négy lehetőség áll fenn: 1. a szerhasználat nem egyéb, mint

⁴² Tremkó Mariann – Lőrincz Jenő: *i. m.* 303.

⁴³ Nietzsche, Friedrich Wilhelm: *A morál genealógiája*. Ford. Óvári Csaba. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő 2019, 48.

⁴⁴ Frankl, Viktor E.: *Mégis mondj igent az életre*. Ford. Kalocsai Varga Éva, Dippold Ádám. Európa Könyvkiadó, Budapest 2018, 202.

⁴⁵ Uo. 209.

⁴⁶ Uo. 210.

⁴⁷ Uo. 211.

⁴⁸ Uo. 214.

⁴⁹ Farkas Judith – Demetrovics Zsolt: Az addiktológiai betegek pszichoterápiájának közös kérdései. In: Kiss Anna – Farkas Judit – Kapitány-Fövény Máté (szerk.): *i. m.* (5–15) 11.

szimptómája a már meglévő pszichiátriai zavarnak; 2. a pszichiátriai zavar kivált egy megküzdési stratégiát, választ, amely szerhasználatban nyilvánul meg; 3. előbb volt a szerhasználat, ez pedig pszichiátriai zavarokat okozott; 4. és van egy olyan lehetőség is, amelyben valami más probléma húzódik meg a háttérben, amely szerhasználatot és pszichiátriai problémát egyaránt eredményez.⁵⁰

Kutatások igazolják, hogy az addikció súlyosságával arányos a komorbiditás mértéke is. Legyen szó akár alkoholfüggőségről, kábítószer-használatról, internet- vagy online játékfüggőségről, patológiás szerencsejáték-függőségről, testedzés- vagy munkafüggőségről, kényszeres vásárlásfüggőségről vagy gyógyszerfüggőségről, különböző mértékben különféle komorbiditás mutatható ki az esetek sokaságában. Ilyen például a szorongás (szociális fóbia, obszesszív-impulzív tünetek), az affektív zavar, a személyiségzavar (antiszociális, nárcisztikus vagy borderline, elkerülő, kényszeres, paranoid), a depresszió, a figyelemhiányos hiperaktivitás (ADHD), az evészavar stb. Ezek mellett az önsértés vagy éppen a szuicidium is együtt járhat az addikcióval.⁵¹

Az addikciók és az önbántalmazás (önsértés) tehát gyakran fordulnak elő együttesen, és összefüggésben állnak az érzelmi fájdalommal, szorongással és traumákkal, illetve az ezekkel való megküzdés (“coping”) diszfunkcionális és egyben tüneti formájával. A kiváltó okok között említésre méltó egy kezeletlen trauma vagy depresszió, illetve a borderline személyiségzavar. Ez utóbbi kialakulásának premisszái között elsősorban a szülők, a gyámok vagy a gondozók nevelési és viszonyulási mintái állnak, akik túlságosan függővé tették gyermekeiket önmaguktól, nem bátorították önállósodási törekvéseiket, sőt akár büntették is emiatt őket.⁵² Ennek következtében az önmagukról alkotott képet túlságosan függővé teszik a mások róluk alkotott képétől, s ezért felnőttkorban sem tudnak kiegyensúlyozottan viszonyulni sem a kritikára, sem pedig az egyedülmaradás esetleges lehetőségére.⁵³ Mások elutasító magatartására önmaguk visszautasításával reagálnak, amelyet önbüntetéssel vagy öncsonkítással vezetnek le.⁵⁴

Exkurzus: egy esettanulmány

Cs. Z.-t a kórházban hagyta szülőanyja közvetlenül világrahozatala után. Még egyéves sem volt, amikor nevelőszülőkhöz került. Etnikai hovatartozása miatt már óvodáskorban kirekesztésben volt része. Társai csúfolták, megverték, meg-

⁵⁰ Farkas Judith – Demetrovics Zsolt: *i. m.* 11.

⁵¹ Uo. 11–12.

⁵² Atkinson, Richard C. – Hilgard, Ernest: *Pszichológia*. Harmadik, átdolgozott kiadás. Ford. Boross Otília, Gábris Krisztián, Ivády Rozália Eszter, Nábrády Mária. Osiris Kiadó, Budapest 2005, 595.

⁵³ Atkinson, Richard C. – Hilgard, Ernest: *i. m.* 595.

⁵⁴ Uo.

alázták, amikor csak lehetett. Nevelőszülei szerették, gondoskodtak róla, és másik két saját gyerekükkel együtt igyekeztek úgy nevelni, hogy ne éreztesék a különbséget saját gyermekeik és a fogadott gyermekük között. De érzelmileg mégsem tudták elfeledtetni az elhagyatottság érzését és a kortársaktól elszenvetett megaláztatást. Otthon is nehéz lett az élet, mert a két szülő sokat veszekedett, majd végül elvált. Anyagilag nem volt része hiányban, sőt képzőművészeti tehetségének fejlesztését is támogatták a nevelőszülők. Nyolcéves korában fordult meg a fejében az öngyilkosság gondolata, és próbálkozott is vele. Tizenkét évesen elkezdett alkoholt fogyasztani, majd tizennégy évesen már tudatmódosító szerekhez is hozzájutott, és rendszeres alkohol-, drog- és gyógyszerfogyasztóvá vált. Húszévesen jutott el rezidenciális terápiára, amikor már karjain, felsőtestén alig volt olyan hely, ahol ne lett volna heg, mivel szuicid gondolatai nem szűntek meg, és rendszeresen gyakorolta magát az önbántalmazásban. Szinte folyamatosan küszködik az életértelem megtalálásának kérdésével, múltja pedig folyamatosan kísérti, tettei miatti szégyenérzetétől pedig nem tud szabadulni.

A fenti eset alapján sok szakember úgy véli, hogy az önsértés mögött a figyelemfelkeltés szándéka áll, amelyben a kliens a segélykiáltás ezen módjával kívánja kiváltani a reáfigyelést. Azonban a fentiek alapján feltehetjük a kérdést: vajon (csak) erről volna szó?

A Mt 12,43–44-et Jonathan Cahn az egész nyugati civilizációra érti, és az elmúlt 2000 évre alkalmazza: Isten ígéje, Jézus Krisztus által megtisztult a ház, azonban megüresedett, és a démon hetedmagával jön vissza.⁵⁵ Miközben orvosi és pszichológiai minden mentális betegségre és függőségre létezik egy diagnosztizálási kódrendszer, kérdéses, hogy ez a kódrendszer ki tudja-e fejezni azt, amikor esetenként valami sötét démoni lélek uralkodik egy emberben. Máté Gábor, az ismert magyar–kanadai pszichiáter „éhes szellemeknek” nevezi a függőségekben vergődő embereket.⁵⁶ Ő azt mondja, hogy társadalmilag is fontos tudomásul venni a sötét oldalunkat, egyébként képtelenek leszünk megismerni önmagunkat.⁵⁷ Igen, lehet a függőségnek és az önsértésnek egy másik dimenziója, amelyet nem lehet gyógyszeres kezeléssel vagy akár terápiás beavatkozással gyógyítani. Egy olyan hatalommal állunk szemben, amely uralkodik, amelyet a „Baal” mozgat, amely nem engedi áldozatát összefüggően, racionálisan gondolkodni és cselekedni, s amely adott esetben vérszomjas, és arra készíti a beteget, hogy összevagdossa magát, vagy valamilyen módon saját vérének kiontásával „áldozzon”.

⁵⁵ Cahn, Jonathan: *i. m.* 37.

⁵⁶ Máté Gábor: *A sóvárgás démona. Ismerd meg a függőségeidet*. Ford. Kelemen László. Open Books, Budapest 2022, 17–18.

⁵⁷ Uo. 17–18.

Terápiás munkám során talákoztam ilyen esetekkel. Ezek azok a történetek, amelyekről a szakemberek is könnyen lemondanak, mert nem látnak fejlődést, mert a kiegyensúlyozottság (látható) állapotától a hirtelen önmaga ellen forduló reflexekig váratlan hangulatváltozások állhatnak elő a kliensnél. Ilyenkor akár a hirtelen, mindentől és mindenkitől történő elzárkózás és akár a mosdóba való bezárkózás is bekövetkezhet, amikor önbántalmazó tettekre, önvagdosásra kerülhet sor. Pusztán a saját vérének a kifolyása és a padlóra, a WC-be vagy a kagylóba engedése stressz- és szorongásoldó hatással bír. Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogy az elviselhetetlen lelki fájdalomnál könnyebb elviselni a testi fájdalmat, az önbántalmazást. Az önsértés segít abban is, hogy a belső ürességről, múltbeli traumáról és fájdalomról elterelődjék a figyelem.

Ugyanezt a szerepet töltik be az addikciók is, nevezetesen az alkohol, a drogok használata vagy a szerencsejátékozás. Az önbántalmazás vagy a szerek használata endorfinokat szabadít fel és dopamint termel, amelyek hozzájárulnak ezeknek a kényszeres cselekedeteknek a rögzüléséhez és az ismétlés iránti vágy fenntartásához. Judith Lewis Herman mondja, hogy „mivel a gyerek az elviselhetetlen valóság elől sem elmenekülni nem tud, sem változtatni nem képes rajta, a lelkében változtatja meg azt”.⁵⁸ Hogyan teszi ezt? Judith Lewis Herman azt mondja, hogy egyebek mellett akár „hallucinációkat vagy megszállottsági állapotokat” kelt magában.⁵⁹ Nem ritka az olyan eset sem, amikor a kliens hangokat hall, rohamai vannak, és akár meg is ijed attól, hogy ördögi megszállottság alatt van.⁶⁰ Az önbántalmazás mechanizmusához az is hozzátartozik, hogy nem tartja méltónak önmagát arra, hogy bármi jót is kapjon az élettől; ezért bünteti saját magát, sőt akár az őt valamikor bántók felelősségét is magára veszi.⁶¹

Meglehet – és a Szentírás bizonyágtétele alapján minden okunk megvan rá –, hogy létezik egy láthatatlan ugyan, de gyakorlatilag tetten érhető másik dimenzió, amely sötét és önbántalmazást, önpusztítást sugalmazó erő, amely sok esetben a szenvedélybetegekben is jelen van. Legújabbban a pszichológia és a pszichiátria is elismeri, hogy létezik ilyen. A IDC-11, azaz a Betegségek Nemzetközi Osztályozásában (BNO) a legfrissebb, vagyis a 11. verzió, amely 2022. január 1-én lépett életbe, a 6B63 kód alatt nevezi meg a megszállottsági transzzavart (Possession Trance Disorder – PTD), amelyet úgy ír le, hogy az identitást egy szellem vagy egy külső személyiség váltja fel.

⁵⁸ Herman, Judith Lewis: *Trauma és gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig*. Ford. Kuszing Gábor, Kulcsár Zsuzsanna. Tűz-hely Könyvek 1. Háttér Kiadó – Kávé Kiadó – NANE Egyesület, Budapest 2003, 127., 135–137.

⁵⁹ Uo. 128.

⁶⁰ Uo.

⁶¹ Uo. 131.

Amint a Baal papjai fizikai fájdalommal, önmaguk vagdosásával is próbálták az istenük távolmaradása által okozott feszültséget feloldani és beavatkozását ki-
eszközölni, elképzelhető, hogy hasonló folyamatok játszódnak le a mai NSSID-
zavarban szenvedőkben is. Arra a kérdésre, hogy kinek a dolga és miképpen
lehet Jézus szavával kiűzni a „tisztátalan lelkeket” (Mt 8,16), amikor orvosilag
is megállapítást nyert a PTD, és egy addiktív és önbántalmazó személyiséggel,
személyiségzavaros klienssel állunk szemben, nem tűnik egyszerűnek a válasz.
Amennyiben pedig bibliai nyelvezettel élve megállapítást nyer, hogy valamiféle
démoni erők befolyása alá kerül valaki, akkor pedig ott a dilemma, hogy miként
lehet ehhez viszonyulni szakmailag, módszertanilag, terápiásan. Mi a teendő, mi-
lyen technikai eljárást kell alkalmazni, illetve mit jelentsen az adott esetben Jézus
azon kijelentése, hogy „csak imádsággal és böjttel” (Mt 17,21) lehet kiűzni be-
lőle? Hogy kapcsolódik ilyen esetben egymáshoz az ige és annak alkalmazása,
a szakma és az érintett területek szakemberi közössége, az orvos, a terapeuta,
a szociális munkás, a lelkész stb., az imádság és a böjt? Ezek a kérdések talán egy
külön tanulmány tárgykörét képezhetik.

* * *

Felhasznált irodalom

- Alexander, Pat (ed.): *Enciclopedia Bibliei. Viața și vremurile, mesajul și înțelesurile. Un ghid comprehensiv*. Traducere de Mihaela Mitrofan, Vasile Lup, Adela Pop, Costel Gott, Eugen Zehan. Editura Logos, Cluj 1996.
- Anxiety Disorder. 8 September 2025. In: *World Health Organization*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/anxiety-disorders> (2026. júl. 11.).
- Atkinson, Richard C. – Hilgard, Ernest: *Pszichológia*. Harmadik, átdolgozott kiadás. Ford. Boross Otília, Gábris Krisztián, Ivády Rozália Eszter, Nábrády Mária. Osiris Kiadó, Budapest 2005.
- Cahn, Jonathan: *The Return of The Gods*. FrontLine, Lake Mary, Florida 2022. (E-book).
- Daryaei, T. – Malekzadeh, S.: The Performance of Pain and Remembrance in Late Antique Iran. In: *The Silk Road* 12 (2014), 57–64.
- Depressive disorder (depression). 29 August 2025. In: *World Health Organization*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/depression> (2026. júl. 11.).
- Farkas Judith – Demetrovics Zsolt: Az addiktológiai betegek pszichoterápiájának közös kérdései. In: Kiss Anna – Farkas Judit – Kapitány-Fövény Máté (szerk.): *Addiktológiai zavarok pszichoterápiája*. Medicina Könyvkiadó, Budapest 2022, 5–15.
- Frankl, Viktor E.: *Mégis mondd igent az életre*. Ford. Kalocsai Varga Éva, Dippold Ádám. Európa Könyvkiadó, Budapest 2018.

Global Drug Use Reaches Record High as Increasingly Potent Synthetic Drugs Spread. 26 June 2026. In: *United Nations*. <https://news.un.org/en/story/2026/06/1167817> (2026. júl. 9.).

Haag, Herbert: *Bibliai lexikon*. Ford. Ruzsiczky Éva. Apostoli Szentszék Kiadója, Budapest 1989.

Harrison, Glynn: *The Big Ego Trip? Finding True Significance in a Culture of Self-esteem*. Inter-variety Press, Nottingham 2013.

Herman, Judith Lewis: *Trauma és gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig*. Ford. Kuszing Gábor, Kulcsár Zsuzsanna. Tűz-hely Könyvek 1. Háttér Kiadó – Kávészó Kiadó – NANE Egyesület, Budapest 2003.

How to Access an Abortion in Each State. In: *Healthline*. <https://www.healthline.com/health/healthy-sex/how-to-get-legal-abortion-near-me#northeast> (2026. júl. 11.).

Huták Judit: Mi történik, ha néhány liter vért veszítünk? In: *Házipatika*. https://www.hazipatika.com/napi_egeszseg/belgyogyaszat/cikkek/mi_tortenik_ha_nehany_liter_vert_veszitunk (2026. júl. 11.).

Iancu, Liviu Mihail: Self-mutilation, Multiculturalism and Hybridity. Herodotos on the Karians in Egypt (Hdt. 2.61.2). In: *Anatolia Antiqua* XXV (2017), 57–67.

Jessica, Miller – Hoffman, Kent S.: Behavioral Addiction Statistics. June 27, 2026. In: *AddictionHelp.com*. <https://www.addictionhelp.com/behavioral-addiction/statistics/> (2026. júl. 9.).

[Joseph] Benson's Commentary of the Old and New Testaments, 1Kings 18:17–18. In: *Study Light.org. Bible Coemmtaries*. <https://www.studylight.org/commentaries/eng/rbc/1-kings-18.html> (2026. júl. 11.).

Keil, Carl Friedrich: *The Books of the Kings*. Clark's Foreign Theological Library, Fourth Series, Vol. XXXIII, T. & T. Clark, Edinburgh 1872.

Kelemen Gábor: A pszichoterápia és az öngyógyítás spirituális dimenziója. In: *Pszichoterápia* 11. (1992/1), 11–20.

Koopmans, William T.: בעל. In: VanGemenen, William A. (gen. ed.): *New International Dictionary of Old Testament and Exegesis*. Vol. 1. Paternoster Press, Carlisle, Cumbria, UK 1997, 681–683.

LGBTQ+ History: The Galli. In: *English Heritage*. <https://www.english-heritage.org.uk/learn/histories/lgbtq-history/the-galli/> (2026. júl. 11.).

Máté Gábor: *A sóvárgás démona. Ismerd meg a függőseidet*. Ford. Kelemen László. Open Books, Budapest 2022.

Mental Disorders. 30 September 2025. In: *World Health Organization*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-disorders> (2026. júl. 11.).

Moses, Claire: The Netherlands Records Its First Assisted Death of a Child Between 1 and 12. In: *The New York Times*. June 26, 2026. <https://www.nytimes.com/2026/06/26/world/europe/assisted-death-child-netherlands.html> (2026. júl. 11.).

- Nietzsche, Friedrich Wilhelm: *A moral genealógiája*. Ford. Óvári Csaba. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő 2019.
- Only Seven out of 100 People Worldwide Receive Effective Treatment for their Mental Health or Substance-use Disorders. February 5, 2025. In: *Centre for Brainbealth*. <https://www.centreforbrainhealth.ca/news/only-seven-out-of-100-people-worldwide-receive-effective-treatment-for-their-mental-health-or-substance-use-disorders/> (2026. júl. 11.).
- Self-Harm Statistics. In: *The Recovery Village*. <https://www.therecoveryvillage.com/mental-health/self-harm/self-harm-statistics/> (2026. júl. 9.).
- Smith, William Robertson: *Lectures on the Religion of the Semites*. First series: The Fundamental Institutions. New ed., rev. throughout by the author. Adam and Charles Black, London 1894.
- The Works of Lucian of Samosata*. Translated by Henry Watson Fowler and Francis George Fowler. Oxford 1905.
- Tóth Kálmán: Baal I. In: Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény bibliai lexikon*. I. kötet. A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest 1993, 142–143.
- Tremkó Mariann – Lőrincz Jenő: Egzisztenciális pszichoterápiás szemlélet szenvedélybeteg Minnesota-programjában. In: Kiss Anna – Farkas Judit – Kapitány-Fövény Máté (szerk.): *Addiktológiai zavarok pszichoterápiája*. Medicina Könyvkiadó, Budapest 2022, 293–313.
- Wetherby, Sophie – James Calloway: Mental Health Statistics 2026: Global & UK Data. July 7, 2026. In: *Limelight Digital*. <https://www.limelightdigital.co.uk/mental-health-statistics/> (2026. júl. 11.).

* * *

The Connection Between Self-harm and Addiction in History and in Nowadays Culture

When I address self-harm in this paper, I refer to NSSID (Non-Suicidal Self-Injury Disorder). Across human history there have been plenty of religions and cults that required cultic self-harm. One example in the Old Testament is 1 Kings 18:28–29, in which Baal's priests cut themselves in order to make Baal listen to them. According to Jonathan Cahn, the ancient gods returned (if they ever disappeared) under new names. Addicted persons often also suffer from various mental disorders, and it is not uncommon for such clients to make a habit of harming themselves. Spilling blood was part of the ancient way of invoking the gods, but does injuring oneself in this postmodern culture relate in any way to the ancient practice?

Keywords: self-harm, addiction, Baal, sacrifice, anxiety.